

Їхав козак за Дунай

Обробка популярної української народної пісні з сценічними рухами Методичні рекомендації

«Їхав козак за Дунай» — обробка популярної української народної пісні з однойменною назвою. Інструментовка виконана в тональності соль-мінор. Новизна даного твору полягає в тому, що він може виконуватись з рухами не тільки на вулиці, а й на сцені.

Комплексне поєднання рухів з грою є основною умовою художнього виконання твору. Без попередньої підготовки, як правило, оркестру досить важко виконувати твір, одночасно рухатись та маніпулювати інструментами. Однак для бажаючих оволодіти цим видом сценічного руху й включити його до програми виступів, зрозуміло після попереднього вивчення порядку підготовчо-постановочного процесу, видасться не так вже й проблематично.

Перед початком твору потрібно розмістити музикантів оркестру на дещо більші інтервал та дистанцію, щоб в процесі виконання вони не заважали один одному, відсунувши при цьому пюпітри. Сидіти на краю стільця, для вільного виконання рухів та маніпуляцій інструментами.

2-х тактовий вступ — ударна установка, з початком другого такту слід синхронно підняти інструменти (незалежно від гри). З початком третього такту (початок гри оркестру) виконавці на першу долю нахиляються в ліву сторону, на третю долю всі нахиляються на праву сторону. Два наступні такти продовжують ті самі рухи.

На першу долю шостого такту припиняють нахили з підняттям інструментів вгору, на наступні дві шістнадцяті ноти — опускають інструменти вниз, подальші дві шістнадцяті — знову підіймають вгору (амплітуда рухів, вданому випадку має бути незначною — 10-15см.), на четверту долю такту потрібно підняти інструменти і опустити їх в першочергове положення з першою долею сьомого такту.

Перша цифра (7 такт) виконується без будь-яких рухів, за винятком групи саксофонів — в 10 такті на третю виконавці підіймаються. Друга цифра — соло саксофонів, і тому вся увага спрямована на них. З початком першої долі (11 такт) група саксофонів робить півоберта (тільки корпусом, але разом з інструментом) вліво, з початком наступного такту (12 такт) — вправо, наступний такт — знову вліво, наступний такт — вправо, але вже на третю долю цього такту (14) виконавці виконавці повертаються в першочергове положення.

З першою долею третьої цифри (15 такт) група саксофонів робить крок вправо (достатньо 40 — 50см.), на другу долю такту приставляють ліву ногу до правої, на третю долю роблять знову крок правою ногою, на четверту долю приставляють ліву ногу до правої. В наступному (16) такті повертаються у висхідне положення, крок починають з лівої ноги так само на чотири долі. Наступні два такти (17-18) — виконують ті самі рухи.

При виконанні репризи (знову третя цифра) — починають рух приставними (такими самими) кроками вправо, і виходять зі сцени за куліси. На четверту долю 19 такту група саксофонів підіймає інструменти вгору (кінець соло). В даному випадку слід розрахувати кроки для групи саксофонів, щоб одночасно із закінченням звучання вони покинули сцену.

Один такт до четвертої цифри (2 вольта) флейти та кларнети, на першу долю відхиляються на спинку крісла з одночасним виносом вперед прямої правої ноги, на третю долю такту згинають праву ногу в коліні й кладуть праву ногу на ліву. Четверта цифра виконується без рухів та маніпуляцій.

В п'ятій цифрі одночасно з першою долею флейтисти й кларнетисти починають опускати й підіймати стопи ноги на кожну долю такту (на «раз» нога рухається вниз, на «і» — вгору). Ці рухи продовжуються три наступні такти.

В процесі виконання репризи (знову п'ята цифра) замість стопи вони починають підіймати та опускати праву ногу від коліна, так само на чотири долі такту. З початком шостої цифри, на першу долю такту вони опускають праву ногу на підлогу.

Шоста цифра — соло корнета, і тому за один такт до соло виконавець повинен: на першу долю стати навпочіпки на крісло, а на третю долю піднятися на ньому в повний ріст.

З початком сьомої цифри починає виходити група саксофонів. Виконавцям слід покласти ліву руку на плече один одному, і почати рух на свої місця в оркестрі. Коли вони підйдуть до своїх місць, потрібно одночасно повернутись до глядачів на першу долю такту, на третю долю вклонитись (достатньо кивка головою), і на першу долю наступного такту сісти на свої місця. Ці рухи можна підкреслити ударом по тарілці, але слідкувати щоб не завадити виконанню соло корнета.

Восьма цифра — "соло" тромбонів. Так само як і в попередніх випадках виконавцям потрібно піднятися на третю долю за один такт до свого соло (друга вольта сьомої цифри).

З початком першої долі тромбоністи роблять півоберта вліво (так само як і в попередньому соло групи саксофонів), на першу долю наступного такту повертаються в іншу сторону (вправо). З наступним тактом знову вліво. І нарешті знову вправо, але в цьому такті на третій долі вони стають прямо (до глядачів).

З першою долею наступної (9) цифри група тромбонів підіймає інструменти вгору (верхня позиція), в наступному такті на першу долю опускають інструменти прямо, з першою долею наступного такту опускають інструменти вниз (тут слід бути уважним, щоб не завдати шкоди музикантам в наступному ряді). І знову ж на першу долю наступного такту підіймають інструменти в попередню позицію (прямо), а на третю долю підіймають в верхню позицію (кінець соло).

Після закінчення гри опускають інструменти і одночасно сідають на свої місця (гру можна почати в наступному такті).

Після соло тромбонів ніяких рухів в оркестрі не відбувається.

В десятій цифрі всі виконавці оркестру, за винятком акомпануючих інструментів, починають спів. Тому на першу долю десятої цифри потрібно одночасно опустити інструменти, виконати корпусом нахил вліво, та розпочати спів. На третю долю цього такту виконавцям потрібно нахилитись вправо. Два наступні такти — ті ж самі. Даліше (один такт до одинадцятої цифри) на першу долю є нахил як в попередніх, а на третю долю музиканти перестають робити нахили, й сідають рівно.

На першій долі одинадцятої цифри весь оркестр (хто співає) підіймає праву руку вгору, й починає нахил, але тільки кистю руки, яка зігнена в кулак. З початком наступного такту всі підіймають ліву руку і продовжують мах кисті руки, а іншою рукою тримають інструмент. Ці рухи виконавці продовжують впродовж наступних чотирьох тактів (після репризи 11 цифри ще два такти). В третьому такті одинадцятої цифри музиканти оркестру на першу долю підіймають праву руку, але вже з відкритою кистю, й роблять мах рукою в ліву сторону, а на третю долю — мах в праву сторону, як би прощаючись з глядачами. Наступний такт мах руки на першу долю такий самий, а на третю долю виконавці повинні опустити руку на інструменти.

Дванадцята цифра виконується так як останні чотири такти вступу, за винятком останнього, в якому виконавці залишають тримати інструменти в верхній позиції (поки диригент не зніме звучання оркестру).

*З методичного посібника Степана Єднака
«Вибрані твори для концертного оркестру», 2009 р.
Івано-Франківськ (Е).
Матеріал надав С. Єднак*